

Sources on Chanukkah

Rabbi Dov Linzer

A. Historical Sources

1. I Maccabees

The setting of the book is about a century after the conquest of Judea by the Greeks under Alexander the Great, after Alexander's empire has been divided so that Judea was part of the Greek Seleucid Empire. The book tells how the Greek ruler Antiochus IV Epiphanes attempted to suppress the practice of basic Jewish religious law, resulting in a Jewish revolt against Seleucid rule. The book covers the whole of the revolt, from 175 to 134 BC and highlights how the salvation of the Jewish people in this crisis came from God through Mattathias's family, particularly his sons Judas Maccabeus, Jonathan Apphus and Simon Thassi, and his grandson John Hyrcanus. The doctrine expressed in the book reflects traditional Jewish teaching, without later doctrines found in, for example, 2 Maccabees.

Though the original book was written in Hebrew, as can be deduced by a number of Hebrew idioms in the text, the original has been lost and the version which comes down to us is a pre-Christian Greek translation. Some authors date the original Hebrew text even closer to the events covered, while a few suggest a date even later. Because of the accuracy of the historical account, if the later date is taken, the author would have to have had access to first-hand reports of the events or other primary sources. (Wikipedia)

Chapter 1.

41 Then the king wrote to his whole kingdom that all should be one people,⁴² and that all should give up their particular customs.⁴³ All the Gentiles accepted the command of the king. Many even from Israel gladly adopted his religion; they sacrificed to idols and profaned the Sabbath.⁴⁴ And the king sent letters by messengers to Jerusalem and the towns of Judah; he directed them to follow customs strange to the land,⁴⁵ to forbid burnt offerings and sacrifices and drink offerings in the sanctuary, to profane Sabbaths and festivals,⁴⁶ to defile the sanctuary and the priests,⁴⁷ to build altars and sacred precincts and shrines for idols, to sacrifice swine and other unclean animals,⁴⁸ and to leave their sons uncircumcised. They were to make themselves abominable by everything unclean and profane,⁴⁹ so that they would forget the law and change all the ordinances.⁵⁰ He added, "And whoever does not obey the command of the king shall die."

51 In such words he wrote to his whole kingdom. He appointed inspectors over all the people and commanded the towns of Judah to offer sacrifice, town by town.⁵² Many of the people, everyone who forsook the law, joined them, and they did evil in the land;⁵³ they drove Israel into hiding in every place of refuge they had.

54 Now on the fifteenth day of Kislev, in the one hundred forty-fifth year they erected a desolating sacrilege on the altar of burnt offering. They also built altars in the surrounding towns of Judah,⁵⁵ and offered incense at the doors of the houses and in the streets.⁵⁶ The books of the law that they found they tore to pieces and burned with fire.⁵⁷ Anyone found possessing the book of the covenant, or anyone who adhered to the law, was condemned to death by decree of the king.⁵⁸ They kept using violence against Israel, against those who were found month after month in the towns.⁵⁹ On the twenty-fifth day of the month they offered sacrifice on the altar that was on top of the altar of burnt offering.⁶⁰ According to the decree, they put to death the women who had their children circumcised,⁶¹ and their families and those who circumcised them; and they hung the infants from their mothers' necks.

62 But many in Israel stood firm and were resolved in their hearts not to eat unclean food.⁶³ They chose to die rather than to be defiled by food or to profane the holy covenant; and they did die.⁶⁴ Very great wrath came upon Israel.

Chapter 2

¹⁹ But Mattathias answered and said in a loud voice: "Even if all the nations that live under the rule of the king obey him, and have chosen to obey his commandments, everyone of them abandoning the religion of their ancestors,²⁰ I and my sons and my brothers will continue to live by the covenant of our ancestors.²¹ Far be it from us to desert the law and the ordinances.²² We will not obey the king's words by turning aside from our religion to the right hand or to the left."

²³ When he had finished speaking these words, a Jew came forward in the sight of all to offer sacrifice on the altar in Modein, according to the king's command. ²⁴When Mattathias saw it, he burned with zeal and his heart was stirred. He gave vent to righteous anger; he ran and killed him on the altar. ²⁵At the same time he killed the king's officer who was forcing them to sacrifice, and he tore down the altar. ²⁶Thus he burned with zeal for the law, just as Phinehas did against Zimri son of Salu.

²⁷ Then Mattathias cried out in the town with a loud voice, saying: "Let every one who is zealous for the law and supports the covenant come out with me!" ²⁸Then he and his sons fled to the hills and left all that they had in the town.

²⁹ At that time many who were seeking righteousness and justice went down to the wilderness to live there, ³⁰they, their sons, their wives, and their livestock, because troubles pressed heavily upon them.

Chapter 4

³⁰ When he saw that their army was strong, he prayed, saying, "Blessed are you, O Savior of Israel, who crushed the attack of the mighty warrior by the hand of your servant David, and gave the camp of the Philistines into the hands of Jonathan son of Saul, and of the man who carried his armor. ³¹Hem in this army by the hand of your people Israel, and let them be ashamed of their troops and their cavalry. ³²Fill them with cowardice; melt the boldness of their strength; let them tremble in their destruction. ³³Strike them down with the sword of those who love you, and let all who know your name praise you with hymns."

³⁴ Then both sides attacked, and there fell of the army of Lysias five thousand men; they fell in action. ³⁵When Lysias saw the rout of his troops and observed the boldness that inspired those of Judas, and how ready they were either to live or to die nobly, he withdrew to Antioch and enlisted mercenaries in order to invade Judea again with an even larger army.

³⁶ Then Judas and his brothers said, "See, our enemies are crushed; let us go up to cleanse the sanctuary and dedicate it." ³⁷So all the army assembled and went up to Mount Zion. ³⁸There they saw the sanctuary desolate, the altar profaned, and the gates burned. In the courts they saw bushes sprung up as in a thicket, or as on one of the mountains. They saw also the chambers of the priests in ruins. ³⁹Then they tore their clothes and mourned with great lamentation; they sprinkled themselves with ashes ⁴⁰and fell face down on the ground. And when the signal was given with the trumpets, they cried out to Heaven.

⁴¹ Then Judas detailed men to fight against those in the citadel until he had cleansed the sanctuary. ⁴²He chose blameless priests devoted to the law, ⁴³and they cleansed the sanctuary and removed the defiled stones to an unclean place. ⁴⁴They deliberated what to do about the altar of burnt offering, which had been profaned. ⁴⁵And they thought it best to tear it down, so that it would not be a lasting shame to them that the Gentiles had defiled it. So they tore down the altar, ⁴⁶and stored the stones in a convenient place on the temple hill until a prophet should come to tell what to do with them. ⁴⁷Then they took unhewn stones, as the law directs, and built a new altar like the former one. ⁴⁸They also rebuilt the sanctuary and the interior of the temple, and consecrated the courts. ⁴⁹They made new holy vessels, and brought the menorah, the altar of incense, and the table into the temple. ⁵⁰Then they offered incense on the altar and lit the lamps on the menorah, and these gave light in the temple. ⁵¹They placed the bread on the table and hung up the curtains. Thus they finished all the work they had undertaken.

⁵² Early in the morning on the twenty-fifth day of the ninth month, which is the month of Kislev, in the one hundred forty-eighth year, ⁵³they rose and offered sacrifice, as the law directs, on the new altar of burnt offering that they had built. ⁵⁴At the very season and on the very day that the Gentiles had profaned it, it was dedicated with songs and harps and lutes and cymbals. ⁵⁵All the people fell on their faces and worshiped and blessed Heaven, who had prospered them. ⁵⁶So they celebrated the dedication of the altar for eight days, and joyfully offered burnt offerings; they offered a sacrifice of well-being and a thanksgiving offering. ⁵⁷They decorated the front of the temple with golden crowns and small shields; they restored the gates and the chambers for the priests, and fitted them with doors. ⁵⁸There was very great joy among the people, and the disgrace brought by the Gentiles was removed.

⁵⁹ Then Judas and his brothers and all the assembly of Israel determined that every year at that season the days of dedication of the altar should be observed with joy and gladness for eight days, beginning with the twenty-fifth day of the month of Kislev.

⁶⁰ At that time they fortified Mount Zion with high walls and strong towers all around, to keep the Gentiles from coming and trampling them down as they had done before. ⁶¹Judas^f stationed a garrison there to guard it; he also fortified Beth-zur to guard it, so that the people might have a stronghold that faced Idumea.

2. II Maccabees

The author of 2 Maccabees is not identified, but he claims to be abridging a 5-volume work by Jason of Cyrene. This longer work is not preserved, and it is uncertain how much of the present text of 2 Maccabees is simply copied from that work. The author wrote in Greek, apparently, as there is no particular evidence of an earlier Hebrew version. A few sections of the book, such as the Preface, Epilogue, and some reflections on morality are generally assumed to come from the author, not from Jason. Jason's work was apparently written sometime around 100 BC and most likely ended with the defeat of Nicanor, as does the abridgement available to us.

The beginning of the book includes two letters sent by Jews in Jerusalem to Jews of the Diaspora in Egypt concerning the feast day set up to celebrate the purification of the temple and the feast to celebrate the defeat of Nicanor. If the author of the book inserted these letters, the book would have to have been written after 124 BC, the date of the second letter. Some commentators hold that these letters were a later addition, while others consider them the basis for the work. Catholic scholars tend toward a dating in the last years of the second century BC, while the consensus among Jewish scholars place it in the second half of the first century BC.

It appears to be written for the benefit of the diaspora Jews in Egypt, primarily to inform them about the restoration of the temple and to encourage them to make the yearly pilgrimage to Jerusalem. It is written not from the point of view of a professional historian, but rather of a religious teacher, who draws his lessons out of history. (Wikipedia)

Chapter 1

¹ The Jews in Jerusalem and those in the land of Judea,
To their Jewish kindred in Egypt,
Greetings and true peace.

² May God do good to you, and may he remember his covenant with Abraham and Isaac and Jacob, his faithful servants. ³May he give you all a heart to worship him and to do his will with a strong heart and a willing spirit. ⁴May he open your heart to his law and his commandments, and may he bring peace. ⁵May he hear your prayers and be reconciled to you, and may he not forsake you in time of evil. ⁶We are now praying for you here.

⁷ In the reign of Demetrius, in the one hundred sixty-ninth year,^a we Jews wrote to you, in the critical distress that came upon us in those years after Jason and his company revolted from the holy land and the kingdom ⁸and burned the gate and shed innocent blood. We prayed to the Lord and were heard, and we offered sacrifice and grain offering, and we lit the lamps and set out the loaves. ⁹And now see that you keep the Festival of Booths in the month of Kislev, in the one hundred eighty-eighth year.

¹⁸ Since on the twenty-fifth day of Kislev we shall celebrate the purification of the temple, we thought it necessary to notify you, in order that you also may celebrate the Festival of Booths and the festival of the fire given when Nehemiah, who built the temple and the altar, offered sacrifices.

Chapter 10

¹ Now Maccabeus and his followers, the Lord leading them on, recovered the temple and the city; ²they tore down the altars that had been built in the public square by the foreigners, and also destroyed the sacred precincts. ³They purified the sanctuary, and made another altar of sacrifice; then, striking fire out of flint, they offered sacrifices, after a lapse of two years, and they offered incense and lighted lamps and set out the bread of the Presence. ⁴When they had done this, they fell prostrate and implored the Lord that they might never again fall into such misfortunes, but that, if they should ever sin, they might be disciplined by him with forbearance and not be handed over to blasphemous and barbarous nations. ⁵It happened that on the same day on which the sanctuary had been profaned by the foreigners, the purification of the sanctuary took place, that is, on the twenty-fifth day of the same month, which was Kislev. ⁶They celebrated it for eight days with rejoicing, in the manner of the Festival of Booths, remembering how not long before, during the festival of booths, they had been wandering in the mountains and caves like wild animals. ⁷Therefore, carrying ivy-wreathed wands and beautiful branches and also fronds of palm, they offered hymns of thanksgiving to him who had given success to the purifying of his own holy place. ⁸They decreed by public edict, ratified by vote, that the whole nation of the Jews should observe these days every

year.

⁹ Such then was the end of Antiochus, who was called Epiphanes.

3. Josephus, Antiquities 12

The next literary work by Josephus is his twenty-one volume Antiquities of the Jews, completed in the last year of the emperor Flavius Domitian (between September 1, 93 and March 14, 94, cf. AJ X.267). He claims that interested persons have pressed him to give a fuller account of the Jewish culture and constitution. Here, in expounding Jewish history, law and custom, he is entering into many philosophical debates current in Rome at that time. Again he offers an apologia for the antiquity and universal significance of the Jewish people.

Josephus most likely used some form of 1 Maccabees (very likely the Hebrew original) in writing his account of the Maccabean revolt.

7. Now Judas celebrated the festival of the restoration of the sacrifices of the temple for eight days, and omitted no sort of pleasures thereon; but he feasted them upon very rich and splendid sacrifices; and he honored God, and delighted them by hymns and psalms. Nay, they were so very glad at the revival of their customs, when, after a long time of intermission, they unexpectedly had regained the freedom of their worship, that they made it a law for their posterity, that they should keep a festival, on account of the restoration of their temple worship, for eight days. And from that time to this we celebrate this festival, and call it Lights. I suppose the reason was, because this liberty beyond our hopes appeared to us; and that thence was the name given to that festival. Judas also rebuilt the walls round about the city, and reared towers of great height against the incursions of enemies, and set guards therein. He also fortified the city Bethsura, that it might serve as a citadel against any distresses that might come from our enemies.

4. Babylonian Talmud, Shabbat, 21b

What is [the reason of] Hanukkah? For our Rabbis taught: On the twenty-fifth of Kislev [commence] the days of Hanukkah, which are eight on which a lamentation for the dead and fasting are forbidden. For when the Greeks entered the Temple, they defiled all the oils therein, and when the Hasmonean dynasty prevailed against and defeated them, they made search and found only one cruse of oil which lay with the seal of the High Priest, but which contained sufficient for one day's lighting only; yet a miracle was wrought therein and they lit [the lamp] therewith for eight days. The following year these [days] were appointed a Festival with [the recital of] Hallel and thanksgiving.

R. Jose b. Judah says, He should not make one [a copy of the menorah from the Temple] even of wood, for thus did the Hasmonean kings make it [and one cannot make a vessel that would serve as one of the vessels of the Temple]. But [the Rabbis] said to him, Is any proof to be deduced from that? In fact it was made of iron bars which they overlaid with tin [and they were not wood]; when they [the Hasmoneans] grew richer they made one of silver, and when they grew still richer they made one of gold.

תלמוד בבלי מסכת שבת דף כא עמוד ב

מאי חנוכה? דתנו רבנן: בכ"ה בכסליו יומי
דחנוכה תמניא אינון, דלא למספד בהון ודלא
להתענות בהון. שכשנכנסו יוונים להיכל טמאו
כל השמנים שבהיכל, וכשגברה מלכות בית
חשמונאי ונצחום, בדקו ולא מצאו אלא פך
אחד של שמן שהיה מונח בחותמו של כהן
גדול, ולא היה בו אלא להדליק יום אחד, נעשה
בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים. לשנה אחרת
קבעום ועשאוּם ימים טובים בהלל והודאה.

תלמוד בבלי מסכת מגחות (כח:)

ר' יוסי בר רבי יהודה אומר אף של עץ לא
יעשה כדרך שעשו מלכי בית חשמונאי אמרו
לו משם ראייה שפודים של ברזל היו וחיפום
בבעץ העשירו עשאוּם של כסף חזרו והעשירו
עשאוּם של זהב

5. Megilat Taanit

A chronicle which enumerates thirty-five eventful days on which the Jewish nation either performed glorious deeds or witnessed joyful events. These days were celebrated as feast-days. Public mourning was forbidden on fourteen of them, and public fasting on all. In most of the editions this chronicle consists of two parts, which are distinct in language and in form, namely: (1) the text or the Megillat Ta'anit proper, written in Aramaic and containing merely brief outlines in concise style; (2) scholia or commentaries on the text, written in Hebrew.

[According to the Talmud and Hilkhot Gedolot] the Megillat Ta'anit must have been composed ... about the year 7 of the common era, when Judea was made a Roman province to the great indignation of the Jews (comp. Schmilg, l.c. pp. 20-36). This calendar of victories was intended to fan the spark of liberty among the people and to fill them with confidence and courage by reminding them of the victories of the Maccabees and the divine aid vouchsafed to the Jewish nation against the heathen. ... According to this [other] account [based on the Scholium] therefore, the Megillat Ta'anit was composed by the Zealots after the year 66 of the common era, during the revolution

The Hebrew commentary on the Megillat Ta'anit was written much later, the author, who did not live earlier than the seventh century, having before him the text of both the Talmudim as well as that of Bereshit Rabbah (comp. Brann, l.c. pp. 410-418, 445-451). The commentator collected those baraitot of the Talmud which contained comments on the Megillat Ta'anit, and jumbled them uncritically with accounts from other, unreliable sources.

As the text and the scholium of the Megillat Ta'anit are distinct in form and in language, so do they differ also in value. The text is an actual historical source, whose statements may be regarded as authentic, while its dates are reliable if interpreted independently of the scholium. The scholium, on the other hand, is of very doubtful historical value and must be used with extreme caution. Although it contains some old baraitot which are reliable, the compiler has mixed them with other, unhistorical, accounts and legends, so that even those data whose legendary character has not been proved can be credited only when they are confirmed by internal and external evidence. (Jewish Encyclopedia)

מגילת תענית (ליכטנשטיין)

בעשרין וחמשה ביה חנכתא תמניא יומין
דילא למספד בהון.

מגילת תענית

בעשרים וחמשה ביה יום חנוכה
תמניא יומין די לא למספד

הסכוליון

בעשרין וחמשה ביה חנכתא תמניא יומין
דילא למספד בהון. שכשנכנסו יונים להיכל
טמאו כל השמנים שבהיכל וכשגברה יד בית
חשמונאי ונצחום בדקו ולא מצאו אלא פך
אחד שהיה מונח בחותמו של כהן גדול שלא
נטמא ולא היה בו להדליק אלא יום אחד
ונעשה בו נס והדליקו ממנו שמנה ימים
לשנה אחרת קבעום שמנה ימים טובים.

ומה ראו לעשות חנכה שמנה ימים והלא
חנוכה שעשה משה במדבר לא עשה אלא
שבעת ימים שנאמר ומפתח אהל מועד לא
תצאו שבעת ימים וגומר ואומר ויהי המקריב
ביום הראשון את קרבנו וגומר ובשביעי
הקריב אפרים וכן מצינו בחנכה שעשה
שלמה שלא עשאה אלא שבעת ימים שנאמר
כי חנכת המזבה עשו שבעת ימים והחג
שבעת ימים מה ראו לעשות חנכה זו שמנה
ימים אלא בימי מלכות יון נכנסו בני
חשמונאי להיכל ובנו את המזבה וסדוהו
בסיד וכל שבעת הימים היו מתקנים בכלי
שרת.

הסכוליון

שכשנכנסו יונים להיכל טמאו כל
השמנים שבהיכל וכשגברה יד בית
חשמונאי ונצחום בדקו ולא מצאו
אלא פך אחד שהיה מונח בחותמו
של כהן גדול שלא נטמא ולא היה
בו להדליק אלא יום אחד ונעשה
בו נס והדליקו שמונה ימים.
לשנה אחרת קבעו שמונה ימים
טובים.

ומה ראו לעשות חנוכה שמונה
ימים והלא חנוכה שעשה משה
במדבר לא עשה אלא שבעת ימים
שנאמר (ויקרא ח') ומפתח אהל
מועד לא תצאו שבעת ימים וגו'
ואומר (במדבר ז') ויהי המקריב
ביום הראשון את קרבנו וגו'
ובשבעה הקריב אפרים. וכן
מצינו בחנוכה שעשה שלמה שלא
עשה אלא שבעת ימים שנאמר
(דה"ב ז') כי חנוכת המזבה עשו
שבעת ימים והחג שבעת ימים וגו'.
ומה ראו לעשות חנוכה זו שמונה

ימים. אלא בימי מלכות יון נכנסו בית חשמונאי להיכל ובנו את המזבח ושדוהו בשיד ותקנו בו כלי שרת והיו מתעסקין בו שמונה ימים.

ומה ראו להדליק את הנרות. אלא בימי מלכות יון שנכנסו בני חשמונאי להיכל ושבעה שפודין של ברזל בידם וחפום בעץ והדליקו בהם את המנורה.

חנכת בית חשמונאי לדורות ולמה היא נוהגת לדורות אלא שעשאוה בצאתם מצרה לרוחה ואמרו בה הלל והודאה והדליקו בה נרות בטרה לפי שנכנסו יונים בהיכל וטמאו כל הכלים ולא היה במה להדליק וכשגברה יד בית חשמונאי הביאו שבעה שפודי ברזל וחפום בבעץ והתחילו להדליק.

ומה ראו לגמור בהם את ההלל. אלא שכל תשועה ותשועה של הקב"ה עושה להם לישראל היו מקדימין לפניו בהלל בשירה בשבח ובהודאה כענין שנאמר (עזרא ג') ויענו בהלל ובהודות לה' כי טוב וגו'

ומה ראו לגמר בהם את ההלל שכל תשועה ותשועה שעשה הקדוש ברוך הוא לישראל הם מקדימין לפניו בהלל ובשבח וכך הוא אומר בספר עזרא ויענו כל העם בהלל ובהודות לה' כי טוב כי לעולם חסדו על ישראל וכל העם הריעו תרועה גדולה בהלל לה' על הוסד בית ה' ואומר לה' הישועה על עמך ברכתך סלה. להקדוש ברוך הוא לעשות נסים ונפלאות ולנו להללו ולברכו שנאמר על עמך ברכתך סלה.

B. Connection of Temple Dedication to Sukkot

1. Kings I:8

1. Then Solomon assembled the elders of Israel, and all the heads of the tribes, the chief of the fathers of the people of Israel, before king Solomon in Jerusalem, that they might bring up the ark of the covenant of the Lord from the city of David, which is Zion .2.And all the men of Israel assembled themselves to king Solomon at the feast [Sukkot] in the month Ethanim, which is the seventh month [Tishrei].

64. The same day did the king hallow the middle of the court that was before the house of the Lord for there he offered burnt offerings, and meal offerings, and the fat of the peace offerings; because the bronze altar that was before the Lord was too small to receive the burnt offerings, and meal offerings, and the fat of the peace offerings.65. And at that time Solomon held a feast [Sukkot], and all Israel with him, a great congregation, from the entrance to Hamath to the brook of Egypt, before

מלכים א פרק ח

(א) אז יקהל שלמה את זקני ישראל את כל ראשי המטות נשיאי האבות לבני ישראל אל המלך שלמה ירושלם להעלות את ארון ברית ידוד מעיר דוד היא ציון: (ב) ויקהלו אל המלך שלמה כל איש ישראל בירח האתנים בחג הוא החודש השביעי:....

(סד) ביום ההוא קדש המלך את תוך החצר אשר לפני בית ה' כי עשה שם את העלה ואת המנחה ואת חלבי השלמים כי מזבח הנחשת אשר לפני ה' קטן מהכיל את העלה ואת המנחה ואת חלבי השלמים: (סה) ויעש שלמה בעת ההיא את החג וכל ישראל עמו קהל גדול מלבוא חמת עד נחל מצרים לפני ה' א-להינו שבעת ימים ושבעת ימים ארבעה עשר יום: (סו) ביום השמיני שלח את העם ויברכו את המלך וילכו לאהליהם שמחים וטובי לב על כל הטובה אשר עשה ה' לדוד עבדו ולישראל עמו:

the Lord our God, seven days and seven days, fourteen days.66. On the eighth day he sent the people away; and they blessed the king, and went to their tents joyful and glad of heart for all the goodness that the Lord had done for David his servant, and for Israel his people.

2. Ezra, Chapter 3

1. And when the seventh month [Tishrei] came, and the people of Israel were in the cities, the people gathered themselves together as one man in Jerusalem.
2. Then stood up Jeshua the son of Jozadak, and his brothers the priests, and Zerubbabel the son of Shealtiel, and his brothers, and built the altar of the God of Israel, to offer burnt offerings on it, as it is written in the Torah of Moses, the man of God. 3. And they set the altar upon its bases; for fear was upon them because of the people of those countries; and they offered burnt offerings on it to the Lord, burnt offerings morning and evening. 4. They also kept the Feast of Booths, as it is written, and offered the daily burnt offerings by number, according to the ordinance, as the duty of every day required; 5. And afterwards offered the continual burnt offering, at the new moon, and at all the appointed feasts of the Lord that were consecrated, and the offerings of every one who made a freewill offering to the Lord. 6. From the first day of the seventh month they began to offer burnt offerings to the Lord. But the foundation of the temple of the Lord was not yet laid. 7. And they gave money to the masons, and to the carpenters; and food, and drink, and oil, to the Sidonians, and to the Tyrians, to bring cedar trees from Lebanon to the sea of Jaffa, according to the grant that they had from Cyrus king of Persia. 8. And in the second year of their coming to the house of God at Jerusalem, in the second month, began Zerubbabel the son of Shealtiel, and Jeshua the son of Jozadak, and the rest of their brothers the priests and the Levites, and all those who came back from exile to Jerusalem. And Levites were appointed, from twenty years old and upward, to supervise the work of the house of the Lord.

3. Babylonian Talmud, Shabbat, 21b

Our Rabbis taught: The precept of Hanukkah [demands] one light for a man and his household; the zealous [kindle] a light for each member [of the household]; and the extremely zealous, — Beth Shammai maintain: On the first day eight lights are lit and thereafter they are gradually reduced; , but Beth Hillel say: On the first day one is lit and thereafter they are progressively increased. ‘Ulla said: In the West [Palestine] two amoraim, R. Jose b. Abin and R. Jose b. Zebida, differ therein: one maintains, The reason of Beth Shammai is that it shall correspond to the days still to come, and that of Beth Hillel is that it shall correspond to the days that are gone; but another maintains: Beth Shammai's reason is that it shall correspond to the bullocks of the Festival; whilst Beth Hillel's reason is that

עזרא פרק ג

(א) ויגע החדש השביעי ובני ישראל בערים ויאספו העם כאיש אחד אל ירושלם: (ב) ויקם ישוע בן יוצדק ואחיו הכהנים וזרבבל בן שאלתיאל ואחיו ויבנו את מזבח אלהי ישראל להעלות עליו עלות ככתוב בתורת משה איש האלהים: (ג) ויכינו המזבח על מכונתיו כי באימה עליהם מעמי הארצות <ויעל> ויעלו עליו עלות לידוד עלות לבקר ולערב: (ד) ויעשו את חג הסוכות ככתוב ועלת יום ביום במספר כמשפט דבר יום ביומו: (ה) ואחרי כן עלת תמיד ולחדשים ולכל מועדי ידוד המקדשים ולכל מתנדב נדבה לידוד: (ו) מיום אחד לחדש השביעי החלו להעלות עלות לידוד והיכל ידוד לא יסד: (ז) ויתנו כסף לחצבים ולחרשים ומאכל ומשתה ושמן לצדנים ולצרים להביא עצי ארזים מן הלבנון אל ים יפוא כרשיון כורש מלך פרס עליהם: (ח) ובשנה השנית לבואם אל בית האלהים לירושלם בחדש השני החלו זרבבל בן שאלתיאל וישוע בן יוצדק ושאר אחיהם הכהנים והלוים וכל הבאים מהשבי ירושלם ויעמידו את הלוים מבן עשרים שנה ומעלה לנצח על מלאכת בית ידוד: פ

תלמוד בבלי מסכת שבת דף כא עמוד ב

תנו רבנן: מצות חנוכה נר איש וביתו. והמהדרין - נר לכל אחד ואחד. והמהדרין מן המהדרין, בית שמאי אומרים: יום ראשון מדליק שמנה, מכאן ואילך פוחת והולך; ובית הלל אומרים: יום ראשון מדליק אחת, מכאן ואילך מוסיף והולך. אמר עולא: פליגי בה תרי אמוראי במערבא, רבי יוסי בר אבין ורבי יוסי בר זבידא, חד אמר: טעמא דבית שמאי - כנגד ימים הנכנסין, וטעמא דבית הלל - כנגד ימים היוצאין. וחד אמר: טעמא דבית שמאי - כנגד פרי החג, וטעמא דבית הלל - דמעלין בקדש ואין מורידין.

we promote in [matters of] sanctity but do not reduce.

Rabbah b. Bar Hana said: There were two old men in Sidon: one did as Beth Shammai and the other as Beth Hillel: the former gave the reason of his action that it should correspond to the bullocks of the Festival, while the latter stated his reason because we promote in [matters of] sanctity but do not reduce.

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: שני זקנים היו בצידון, אחד עשה כבית שמאי ואחד עשה כדברי בית הלל, זה נותן טעם לדבריו - כנגד פרי החג, וזה נותן טעם לדבריו - דמעלין בקדש ואין מורידין.

C. The Miracle of the Oil or the Miracle of the War?

נוסח על הניסים

על הניסים ועל הפרקו ועל הגבורות ועל התשועות ועל הנפלאות ועל הנחמות ועל המלחמות שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה:

בימי מתתיהו בן יוחנן כהן גדול חשמונאי ובניו. כשעמדה מלכות יון הרשעה על עמך ישראל להשפיתך תורתך ולהעבירך מחקי רצונך: ואתה ברחמיך הרבים עמדת להם בעת צרתם. רבת את ריבם. דנת את דינם. נקמת את נקמתם. מסרת גבורים ביד חלשים. ורבים ביד מעטים. וטמאים ביד טהורים. ורשעים ביד צדיקים. וזדים ביד עוסקי תורתך. ולך עשית שם גדול וקדוש בעולמך. ולעמך ישראל עשית תשועה גדולה ופרקו כהיום הזה: ואחר כך באו בניך לדביר ביתך. ופנו את היכלך. וטהרו את מקדשך. והדליקו נרות בחצרות קדשך. וקבעו שמונת ימי חנכה אלו. להודות ולהלל לשמך הגדול:

נוסח הנרות הללו

הנרות הללו אנו מדליקין על הניסים ועל הנפלאות ועל התשועות ועל המלחמות. שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה. על ידי כהניך הקדושים. וכל מצות שמונת ימי חנכה. הנרות הללו קדש הם. ואין לנו רשות להשתמש בהם. אלא לראותם בלבד. כדי להודות ולהלל לשמך הגדול על נסידך ועל נפלאותיך ועל ישועתך:

רמב"ם הלכות מגילה וחנוכה פרק ג

[א] בבית שני כשמלכו יון גזרו גזרות על ישראל ובטלו דתם ולא הניחו אותם לעסוק בתורה ובמצות, ופשטו ידם בממונם ובבנותיהם ונכנסו להיכל ופרצו בו פרצות וטמאו הטהרות, וצר להם לישראל מאד מפניהם ולחצום לחץ גדול עד שריחם עליהם אלהי אבותינו והושיעם מידם והצילם וגברו בני חשמונאי הכהנים הגדולים והרגום והושיעו ישראל מידם והעמידו מלך מן הכהנים וחזרה מלכות לישראל יתר על מאתיים שנה עד החורבן השני.

[ב] וכשגברו ישראל על אויביהם ואבדום בחמשה ועשרים בחדש כסלו היה ונכנסו להיכל ולא מצאו שמן טהור במקדש אלא פך אחד ולא היה בו להדליק אלא יום אחד בלבד והדליקו ממנו נרות המערכה שמונה ימים עד שכתשו זיתים והוציאו שמן טהור.

[ג] ומפני זה התקינו חכמים שבאותו הדור שיהיו שמונת הימים האלו שתחלתן מליל חמשה ועשרים בכסלו ימי שמחה והלל ומדליקין בהן הנרות בערב על פתחי הבתים בכל לילה ולילה משמונת הלילות להראות ולגלות הנס, וימים אלו הן הנקראין חנוכה והן אסורין בהספד ותענית כימי הפורים, והדלקת הנרות בהן מצוה מדברי סופרים כקריאת המגילה.

בית יוסף אורח חיים סימן תרע

ואיכא למידק למה קבעו שמנה ימים דכיון דשמן שבפך היה בו כדי להדליק לילה אחת ונמצא שלא נעשה הנס אלא בשבעה לילות. וי"ל שחילקו שמן שבפך לשמנה חלקים ובכל לילה היו נותנים במנורה חלק אחד והיה דולק עד הבוקר ונמצא שבכל הלילות נעשה נס. ועוד י"ל שלאחר שנתנו שמן בנרות המנורה כשיעור נשאר הפך מלא כבתחלה וניכר הנס אף בלילה הראשונה. אי נמי שבליל ראשון נתנו כל השמן בנרות ודלקו כל הלילה ובבוקר מצאו הנרות מלאים שמן וכן בכל לילה ולילה:

פרי חדש, ס' תר"ע ס"ק א' ד"ה עוד

אלא שאיו צורך לכל זה שאין סברא שיקבעו ז' ימים מכ"ו כסליו ואילך ועיקר יום הנצחון

שנחו מאויביהם שהוא כ:ה לכסליו שלא
יקבעוהו לדורות ואילולי נס של שמן היו
קובעין לדורות יום אחד יו"ט בהלל ובהודאה
אלא שבשביל נס פך של שמן קבעו ח' ימים
לדורות ודו"ק.

מהר"ל חדושי אגדות, שבת (כא):

כשנכנסו יונים להיכל. וא"ת וכי בשביל
שנעשה להם נס בהדלקה ולא היה זה רק
לעשות מצות הדלקה, היו קובעין חנוכה וכל
נס שחייב להודת ולהלל הוא בשביל הצלתו
ולא בשביל שנעש' לו נס לעשות המצוה,
[וראיה כי בעל הניסים לא הזכירו הנס של
הנרות כלל]. וי"ל שעיקר מה שקבעו ימי
חנוכה בשביל מה שנצחו את היונים, רק שלא
היה נראה שהי' נצחון ע"י נס הש"י שעשה זה
ולא מכחם וגבורתם, ולפיכך נעשה הנס ע"י
נרות המנורה שידעו שהכל היה בנס המלחמה
ג"כ. ודוקא נס זה נעשה, כי עיקר רשעת
היונים שטמאו את ההיכל, וכמו שאמרו
שכשנכנסו יונים להיכל ר"ל שהם טמאו את
ההיכל. וכן אמרו בכל מקום (ע"ב נ"ב ב')
אבני מזבח ששקצו אנשי יון וכן בכמה
מקומות. והש"י ראה רשעתם שטמאו היכל
שלו, ונתן כח ביד חשמאני [ובניו] שהם
כהנים עובדי השם בהיכלו, ואלו נצחום דוקא
ולא אחרים:
ולפיכך כאשר נצחום טהרו את המקדש. וכמו
שתקנו בעל הנסים ואח"כ באו בניך לדביר
ביתך וטהרו את מקדשך וכו'. וכאשר לא היה
להם שמן נעשה להם נס כדי שיוכלו לטהר
ולחנך הבית. ולכך נקרא חנוכה שהיו מחנכין
את ב"ה אחר שטמאוהו בני יון. ולפיכך הנס
הזה שנעשה בשמן הוא הנצחון שהיו מנצחין
היונים, כי הנצוה הזה בשביל שטמאו את
ההיכל, והש"י רצה בעבודה לשם:

פני יהושע מסכת שבת (כא): ד"ה מאי

מאי חנוכה ... ולכאורה יש לתמוה כל טורח
הנס זה למה דהא קי"ל טומאה הותרה בציבור
והיו יכולין להדליק בשמן טמא...

לכך נראה דעיקר הנס לא נעשה אלא להודיע
להם חיבת המקום עליהם כדאשכחן שנעשה

זה הנס תמיד [אבות פ"ה מ"ב] שלא נמצא פסול בעומר ובשתי הלחם והואיל ואיתרחיש להו ניסא בעיקר הענין שנגאלו גאולה שלימה מיד מלכות יון הרשעה שהיו אומרים לישראל כתבו על קרן השור שאין לכם חלק באלהי ישראל וגזרו כמה שמדיות ועכשיו שנגאלו ונעשה להם נס גדול ששלטו בשונאיהם, לכך נעשה להם ג"כ נס זה בענין הנרות שהוא עדות לישראל שהשכינה שורה בהם כדרשי נמי לענין נר מערבי אלא שלאחר מיתת שמעון הצדיק אפילו נר מערבי לפעמים היה כבה והולך לכך נעשה להם נס בזה הענין ממש באותן הימים שהיו עת רצון להודיע שחזרו לחיבתן הראשונה, כן נראה לי נכון:

Bablonian Talmud, Shabbat 22b

R. Shesheth asked: "Outside the veil of testimony ... shall [Aaron] order it?" - Does He then require its light?! Surely, during the entire forty years that the Israelites travelled in the wilderness they travelled only by His light! But it is a testimony to mankind that the Divine Presence rests in Israel. What is the testimony? — Said Rav: That was the western branch [of the candelabrum] in which the same quantity of oil was poured as into the rest, and yet he kindled [the others] from it and ended therewith

תלמוד בבלי מסכת שבת דף כב עמוד ב

מתיב רב ששת: +ויקרא כ"ד+ מחוץ לפרוכת העדת יערך, וכי לאורה הוא צריך והלא כל ארבעים שנה שהלכו בני ישראל במדבר לא הלכו אלא לאורו; אלא עדות היא לבאי עולם שהשכינה שורה בישראל. מאי עדות? אמר רב: זו נר מערבי, שנותן בה שמן כמדת חברותיה, וממנה היה מדליק ובה היה מסיים.

D. National or Religious Holiday?

רמב"ן בראשית פרק מט פסוק י

לא יסור שבט מיהודה - אין ענינו שלא יסור לעולם, כי כתוב (דברים כח לו) יולך ה' אותך ואת מלכך אשר תקים עליך אל גוי אשר לא ידעת אתה ואבותיך... אבל ענינו שלא יסור שבט מיהודה אל אחד מאחיו, כי מלכות ישראל המושל עליהם ממנו יהיה, ולא ימשול אחד מאחיו עליו,

וזה היה עונש החשמונאים שמלכו בבית שני, כי היו חסידי עליון, ואלמלא הם נשתכחו התורה והמצות מישראל, ואף על פי כן נענשו עונש גדול, כי ארבעת בני חשמונאי הזקן החסידים המולכים זה אחר זה עם כל גבורתם והצלחתם נפלו ביד אויביהם בחרב. והגיע העונש בסוף למה שאמרו רז"ל (ב"ב ג ב) כל מאן דאמר מבית חשמונאי קאתינא עבדא הוא,

שנכרתו כלם בעון הזה. ואף על פי שהיה
בזרע שמעון עונש מן הצדוקים, אבל כל זרע
מתתיה חשמונאי הצדיק לא עברו אלא בעבור
זה שמלכו ולא היו מזרע יהודה ומבית דוד,
והסירו השבט והמחוקק לגמרי, והיה עונשם
מדה כנגד מדה, שהמשיל הקדוש ברוך הוא
עליהם את עבדיהם והם הכריתום:
ואפשר גם כן שהיה עליהם חטא במלכותם
מפני שהיו כהנים ונצטוו (במדבר יח ז)
תשמרו את כהונתכם לכל דבר המזבח ולמבית
לפרכת ועבדתם עבודת מתנה אתן את
כהונתכם, ולא היה להם למלוך רק לעבוד את
עבודת ה':

נוסח מעוז צור

**מְעוֹז צוֹר יְשׁוּעָתִי לְךָ נֶאֱמָה לְשִׁבְחָךְ.
תִּכְוֶן בַּיִת וְתִפְלְתִי וְשֵׁם תִּזְדַּח
נִזְבַּח. לְעֵת תִּכְיֶן מִטְבַּח מִצָּר
הַמְנַבֵּחַ. אֲזֵ אֶגְמֹר בְּשִׁיר מְזֻמֹּר
חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ :**

**יְנַנִּים נִקְבְּצוּ עָלַי אֲזֵי בַיָּמִי
חֲשִׁמְנַיִם. וּפְרָצוּ חוֹמוֹת מְגִדְלִי
וְטָמְאוּ כָּל הַשְּׂמַנִּים. וּמְנוֹתַר
קִנְקֻנִים נַעֲשֶׂה נֶס לְשׁוֹשְׁנִים. בְּנֵי
בֵינָה יָמִי שְׂמוֹנָה קָבְעוּ שִׁיר
וּרְנָנִים :**

**חֲשׁוֹף זְרוּעַ קְדָשְׁךָ וְקָרַב קָץ
הַיְשׁוּעָה. נִקֵּם נִקְמַת דָּם עֲבָדֶיךָ
מֵאֵמָה הִרְשָׁעָה. כִּי אֶרְכָּה לָנוּ
הַשְּׁעָה. וְאִין קָץ לַיָּמִי הִרְעָה. דָּחָה
אֲדָמוֹן בְּצַל צִלְמוֹן הַקֶּס לָנוּ רוּעָה
שִׁבְעָה :**

נוסח מי ימלל

מי ימלל גבורות ישראל,
אותן מי ימנה?
הן בכל דור יקום הגיבור
גואל העם.

שמע!

בימים ההם בזמן הזה
מכבי מושיע ופודה
ובימינו כל עם ישראל
יתאחד, יקום ויגאל.

Is Hanukkah a National or Religious Holiday?

Rabbi Dov Linzer

(appeared in Blueprint, 2002)

Hanukkah was established immediately after the successful Hasmonean revolt (165 or 164 B.C.E.), led by Judah the Macabee, which recaptured the Temple and the Temple Mount from Antiochus' troops. The revolt had been sparked by the religious fervor of Judah's father, Mattathias, who refused to submit to King Antiochus' decrees compelling the Jews, on the penalty of death, to abandon their religious practices, desecrate the Sabbath, and worship idols (1 Mac. 1:41-50). Mattathias called for all those who were "zealous for the law and strive to maintain the covenant" (1 Mac. 2:26) to follow him. In the immediate aftermath of the recapture of the Temple Mount, Judah and his followers removed the idols in the Temple, cleansed the Temple from its ritual impurity, restored the daily sacrifices, and rededicated the Temple to the worship of God. The purification and dedication of the Temple was accompanied with an eight-day celebration, and this celebration was soon afterwards instituted as an annual Jewish festival (1 Mac. 4:36-61, 2 Mac. 1:7-9, 18; 10:1-6). Thus, in its inception, Hanukkah was clearly a religious holiday, commemorating a revolt fought for religious reasons and whose victories were religious ones.

The lasting significance of the Hasmonean revolt, however, was not merely religious. Eventually, the Hasmoneans succeeded in restoring Jewish sovereignty over Judea, and in recapturing almost the entire Land of Israel, including areas in present-day Syria and Jordan (Josephus, *Antiquities*, 13:395). Thus, one imagines that Chanukah has long been intertwined with national and political elements. Remember, also, that the distinction between nationality and religion is a relatively recent one. During Temple times, a central feature of Judean nationality was the Jewish religion, and the religious victories of the restoration of the Temple and the freedom of worship were also national ones.

For most religious Jews today, Hanukkah is not about the war of the Macabees, but rather about the miracle of the cruse of oil that miraculously lasted eight days, according to the story in the Babylonian Talmud (Shabbat 21b). Whatever one thinks about the historicity of this event, the

Talmud's choice to emphasize it, to the exclusion of the more central events of Hanukkah, demonstrates its desire to communicate the religious message of Hanukkah, and perhaps to underscore that war victories were ultimately God's doing (see Maharal, *Chidushei Aggadot*, to Shabbat 21b).

In contrast, the Palestinian Talmud makes no mention of the miracle of oil. Similarly, the *al hanisim* liturgy ignores this miracle, and instead focuses on the victories of the war and the rededication of the Temple. These works, coming from Eretz Yisrael, maintain the national dimension of the holiday, an aspect that might have been less significant for Babylonian Jews living in the Diaspora after the destruction of the Temple.

This difference of approach continues today. Compare two popular Hanukkah songs. A stanza from "Ma'oz Zur," a traditional song, reads:

O mighty Rock of my salvation / To praise
You is a delight
Restore my House of Prayer / And there we
will bring a thanksgiving offering

...
Then I shall complete with a song of hymn /
The dedication of the altar

And from the remnant of the flasks / A miracle
was wrought for the roses
Men of wisdom / Days eight / they established
for song and rejoicing

While the modern-day, Zionist "Mi Yimalel" song reads:

Who will speak / Of the mighty deeds of Israel
/ Who will count them?
Behold, in every generation / There will arise a
mighty one / A redeemer of the nation.
In those days, at this time / A Macabee, a
redeemer and a savior /
And in our days, the entire nation of Israel /
Will be unified, will arise, and be redeemed

In the first, the focus is on God, Temple and sacrifices. In the second, the redeemer is a person and the focus is on the people and State of Israel. Ideally, we should strive to celebrate both aspects of Hanukkah – to value the political, nationalistic victories of the past and present, but to appreciate these as coming from God and as affording us opportunities to serve God more fully.